

*Een verdwenen stuk van de Spegelsweg
te OOSTKERKE*

En het mogelijk verband van de Spegelsweg met
de St.-Pietersabdij en met de Heren van Oostkerke.

René De Keyser.

De Spegelsweg begon op de Antwerpse Heerweg ten noordoosten van Sijsele, en liep rechtdoor in noordelijke richting ten oosten van Vijvekapelle, ten oosten van Damme, naar Oostkerke voorbij het kasteel - waar hij scheen te eindigen zuidwest van het dorp, met op het einde een paar kronkelende wegjes. Dit is na te gaan op alle onze militaire kaarten.

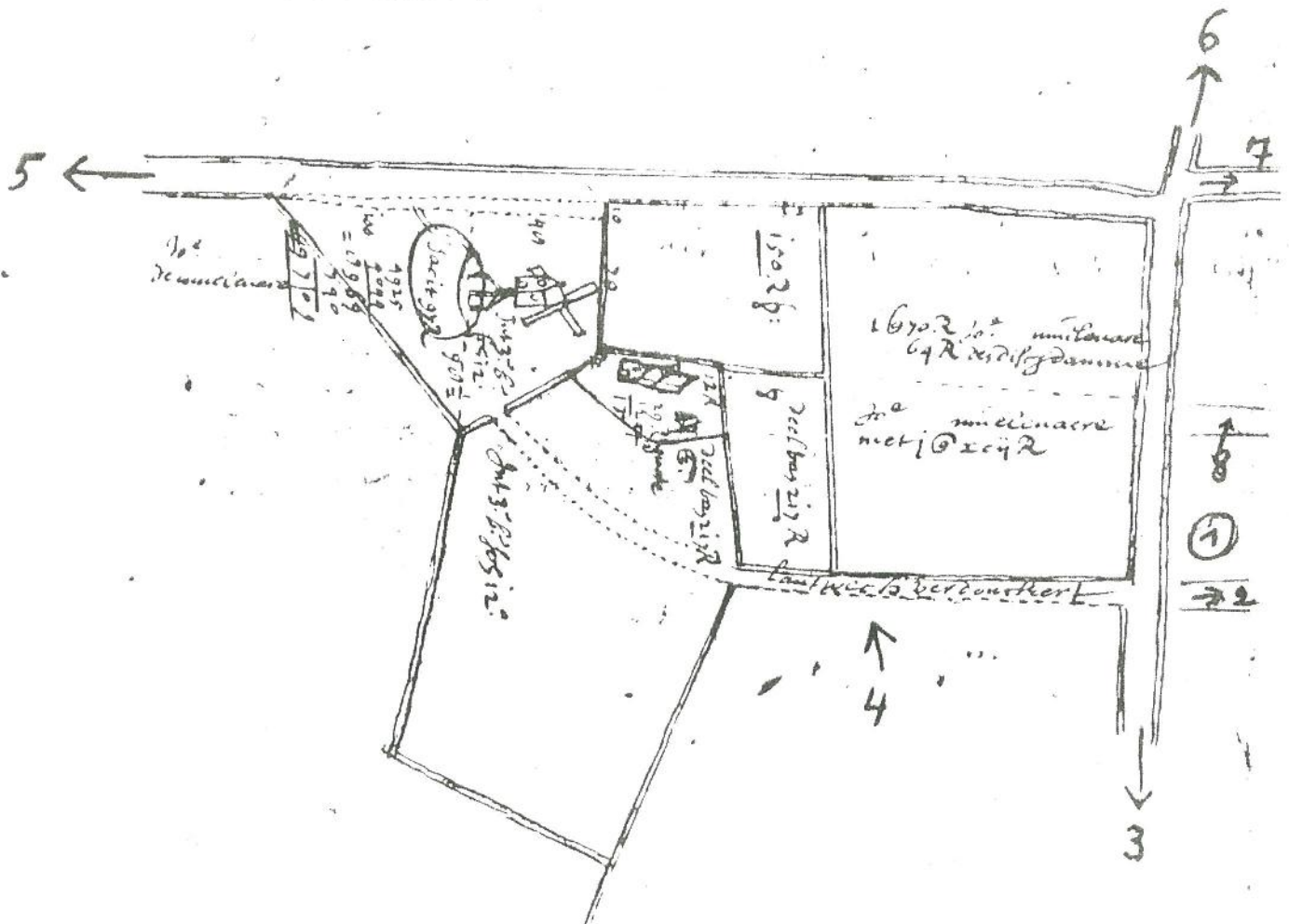
De weg wordt door Karel de Flou in zijn woordenboek deel XV kol. 27, voor het eerst vermeld in 1268. Die weg is echter nog heel wat ouder. Op de militaire kaarten kan men nagaan dat deze weg doorsneden werd door de overstroming waarbij het Zwin ontstond in 1134.

Als eerste uitgangspunt voor deze kleine bijdrage, gebruikte ik de kadasterkaart van Popp en de heemkundige kaart van Oostkerke, uitgegeven door de St.-Guthagokring in 1964.

Het eerste van de hierboven vermeldde kronkelwegjes, gaf verbinding met Oostkerkedorp en wordt nu nog het Bakkersstraatje genoemd. Het tweede kronkelstraatje liep ten zuiden van de Oude Molen en eindigde op de huidige Zuidbroekstraat. Dit kronkelstraatje werd in 1939 door Baron Jo van der Elst verlegd, zodat het nu noordoost van de Oude Molen, uitgaat op dezelfde Zuidbroekstraat.

Dit tweede kronkelwegje, dat tot in 1939 zuidwest van de Oude Molen op de Zuidbroekstraat uitkwam, liep daar oorspronkelijk niet ten einde!

Hier volgt nu ons tweede uitgangspunt voor deze bijdrage. Op het Rijksarchief in Brugge, in de Ommelopers Mestdagh nr 707, berust een ommeloper van de Kerkwatering van Oostkerke. In die ommeloper steekt een schetskaartje, gemaakt door een landmeter in de 17de of de 18de eeuw, dat hierbij afgebeeld is. Daarop wordt het verdwenen stuk van de Spiegelsweg duidelijk aangegeven als "lantwech verdonckert".

1. De Oude Molen, door ons bijgetekend. 2. De Spiegelsweg vóór 1939. 3. De huidige Zuidbroekstraat. 4. Lantwech verdonckert = de verdonkerde Spiegelsweg. 5. De Eienbroekstraat. 6. De Hoekestraat. 7. De Sint-Kwintensstraat. 8. De weg aangelegd in 1939, door ons bijgevoegd.

De Spiegelweg, die oorspronkelijk zuidwest van de Oude Molen op de Zuidbroekstraat kwam, liep dus ten noorden van deze straat verder in noordelijke richting om ten westen van de huidige geklasseerde Dorpsmolen - nu toebehorende aan dhr. De Craecke - samen te komen met de Eienbroekstraat.

Als we nu kijken op de kadasterkaart van Popp en op de heemkundige kaart van Oostkerke, dan blijkt duidelijk dat de Spiegelsweg dus van aan de Oude Molen, in noordelijke richting doorliep ten westen van de geklasseerde windmolen. Dan volgde de eeuwenoude Spiegelsweg de huidige Eienbroekstraat tot aan Eienbroek. Daar, iets naar rechts afdraaiend, liep hij verder om, met een kronkel, die nu de Stropuitstraat genoemd wordt, te eindigen op de Heernisstraat bij de Heernis op Oostkerke, gelegen in het 104de begin van de watering Groot Reigersvliet.

Gedurende de eerste bewoningstijd was de Spiegelsweg dus de weg die begon ten noordoosten van Sijsele op de Antwerpse Heerweg, en steeds in noordelijke richting liep, zoals hierboven gezegd; maar die verder doorliep voorbij Oostkerkedorp, voorbij de Oude Molen en de wijk Eienbroek, om te eindigen bij de pas vermelde Heernis.

De Sint-Pietersabdij van Gent verkreeg deze Heernis wellicht in de 11de eeuw. In elk geval wel vóór de Sint-Kwintensabdij uit Vermandois het tienderecht verkreeg op Oostkerke en omgeving.

Hieruit volgt een eerste vaststelling. De Spiegelsweg, die van de Antwerpse Heerweg op Sijsele naar de Heernis op Oostkerke liep, zal dus ontstaan zijn ongeveer in de tijd dat de Sint-Pietersabdij deze heernis verkreeg. De Spiegelsweg is dus een ontginningsweg die duidelijk in verband staat met de Heernis in Oostkerke, heernis die behoorde aan de Sint-Pietersabdij van Gent.

Een tweede vaststelling is de volgende. Het is opvallend hoe de Heren "van Oostkerke" langs deze weg verschillende bezittingen hebben gehad. 1° Het domein Spermalie op Sijsele dat door Willem van Oostkerke in 1228 verkocht werd aan Egidius van Bredene, die daar de abdij Spermalie heeft opgericht. 2° Het landgoed Bonem, gelegen tussen Damme en Vijvekapelle, behoorde in 1247 aan dezelfde Willem van Oostkerke. 3° Het Kasteel van Oostkerke met

de medegaande erfgronden. 4° De Dorpsmolen van Oostkerke, die nu toebehoort aan dhr. De Craecke en die reeds in 1336 vermeld wordt als eigendom van de familie "van Oostkerke". 5° In de Heernis van de Sint-Pietersabdij waarover wij het zoëven hadden, had de familie "van Oostkerke" ook grondbezit in 1371 en in 1447.

De Spegelsweg zou dus tezelfdertijd ook de verbindingsweg kunnen geweest zijn tussen al die bezittingen van de Heren van Oostkerke. Dit houdt meteen ook het vermoeden in, dat de vijf hierboven genoemde stukken grondbezit reeds toebenoorden aan de Heren van Oostkerke nog vóór de overstroming waardoor het Zwin ontstond in 1134, overstroming die de Spegelsweg als verbindingsweg doorsneed.

Deze twee vaststellingen laten mijn inziens vermoeden dat er in de eerste bewoningsperiode van de streek, een verband kan bestaan hebben tussen de Sint-Pietersabdij van Gent en de eerste Heren van Oostkerke. Dit mogelijk verband bleef tot nu toe onopgemerkt, omdat niemand kon vermoeden dat de Spegelsweg verder doorliep dan de huidige Zuidbroekstraat. Het kaartje uit de Ommelopers Mestdagh nr 707 levert echter hiervoor het onweerlegbaar bewijs. Er bestaan ook archiefteksten die dit verdwenen straatje vermelden. Doch aan de hand van die teksten was de juiste ligging daarvan niet te bepalen. We hopen hierop terug te komen in een latere bijdrage.

